

„Lidská přirozenost je od přírody zlá.“ (Slavoj Žižek)

Co je lidská přirozenost a je opravdu předurčena býti zlou? A kdo vlastně člověk je? Člověk je bytost. Bytost myslící, složená z fyzické a duševní stránky. Tělo s vlastním vědomím. V sociálně-kulturním chápání je každý člověk individuální a specifickou osobností, ale zároveň představitelem celého lidstva. Jsme stejní, ale přesto jiní. Podle Fromma je člověk „*reálnou bytostí, která je nabita energií a která je specificky utvářena, přizpůsobuje se a přitom reaguje specifickým a zjiitelným způsobem na vnější podmínky.*“ Na druhé straně ovšem stojí pohled sociobiologický a behaviorálně etologický ovlivněn evoluční biologii, který v nejradikálnější podobě chápe člověka „jen“ jako schránku pro přenos genu a jeho informace. Myslím, že pravdu najdeme až po prolnutí těchto dvou pohledů.

Lidská přirozenost je podvědomá snaha každého jedince uspokojit své potřeby. Klíčem ke spokojenému stavu, při kterém dosáhneme námi požadovaných věcí je dravost člověka. Ihned po narození se křikem dožadujeme pozornosti. Podvědomě, intuitivně, bez uvědomění si vlastního jednání. Již to je prvním projevem přirozenosti člověka. Je proto zlá? Dá se chování zajišťující přežití považovat za zlé? Nedá. Ale je sobecké.

Člověk bezpochyby je nějakou svou částí nositelem a přenašečem genů. Námi nesené geny nás definují, stejně jako naši přirozenost. A aby byly tyto geny schopné uspět a přenést se do dalších generací, musí být sobecké. Richard Dawkins proto formuloval „teorii sobeckého genu“ popisující takové geny, které v dlouhodobém hledisku evoluce přinášejí pozitivní vlastnosti umožňující přežití nejen jedince, ale celé společnosti. Je pravda, že sobecké geny mezi sebou soupeří, vždyť právě tato jejich vlastnost dovoluje následné projevení znaku. Pokud dvě strany soupeří, vzniká konflikt. A při konfliktu se vždy jedna strana označí za zlou. Označit proto lidskou přirozenost za a priori zlou je tak velmi scestné. Každý konflikt je ambivalentní, rozporuplný, stejně i zlo a dobro. Záleží jen na vámi vybrané straně. Sobecké geny utvoří člověka po fyzické i psychické stránce. Narodíme se sobectví, možná dokonce zlí, ale nejsme takoví. Je samozřejmé, že vlastnosti považující se za zlé, například xenofobie, jsou a vždy budou součástí člověka. Ihned po narození se u nás začínají rozvíjet. Nejprve se upne na matku, jelikož nám poskytuje výživu, komfort a uspokojuje potřeby, které cítíme. Už při kojení, když matka krmí více dětí, můžeme sledovat chování dítěte, které ví, že není samo čekající na potravu. A pokud by nebylo dostatečně drzé, průrazné, sobecké, nemuselo by se na něj dostat. Mohlo by strádat. A pro člověka strádání přirozené jistě není. Jak stárneme, začneme si uvědomovat okolí, pro nás neznámé, proto se bojíme a podezíráme. Přirozenost dítěte je objevovat. Postupem času se podvědomý pocit o nebezpečnosti a špatnosti cizího slábne, dokud se nezmění na pouhou ostražitost. A nakonec i zvědavost. Všechny tyto vlastnosti jsou součástí lidské přirozenosti.

Myslím si, že je mylné nazvat přirozenost člověka jako od přírody zlou. Ani k tomu není předurčena. Je přirozeně sobecká, k čemuž ale byla evolučně donucena, jinak by se v konkurenci neprosadila. Hlavní a zásadní vlastností lidské přirozenosti je její proměnlivost. Mění se s prostředím, výchovou, ale i po předešlých zkušenostech. Mnozí mohou říci, že je od přírody zlá, protože se tak v určitých situacích jeví, ale ne vždy je pravda, co naše oči vidí. Udržet si přirozenost dobrou je totiž mnohem náročnější, než sejít z cesty, proto nesmíme soudit člověka na základě první zkušenosti, jako dělá dítě bez uvědomování si sebe samého.

(Znaky (včetně mezer) 3 696)

Zdroje:

Dawkins, R.: Sobecký gen (dostupné na <http://www.esoterikweb.cz/download/Dawkins-sebecky-gen.pdf>)

Lorenz, K.: Takzvané zlo,

Diplomová práce Lenky Zezulové z PedF MU https://is.muni.cz/th/152695/pedf_m/diplomka-komplet.pdf